

EPISTOLA AD COLOSSENSIS.

ARGUMENTUM.

Colossenses, sicut et Laodicenses, sunt Asiani, et ipsi præventi erant a pseudoapostolis, nec ad hos accessit ipse Apostolus, sed eos per epistolam corrigi. Audierant enim verbum ab Archippo, qui et ministerium in eos accepit. Ergo Apostolus jam ligatus scribit eis ab Epheso per Tichicum diaconem, et Onesimum acolythum.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Paulus.* Solito more salutationem præmittit. Qua præmissa de bonis eorum gratias agit, et fidem et dilectionem commendans orat, ut perficiantur in Christo, cujus beneficia et primatum secundum utramque naturam commendat; deinde sui ministerii dignitatem commemorans monet ne per prophetiam vel legis cæremonias seducti a Christo recedant; tandem omnes simul secundum sexus et ætates et condiciones moraliter instruit, et in fine Archippum commonet sollicitum fore suscepti ministerii. *Apostolus,* etc. Nota omnibus dignitate recte hic apostolum se nominat, quia et his apostolus erat, quibus per discipulos suos prædicaverat.

VERS. 3. — *Gratias agimus.* Ostendit bona quæ receperunt, dum pro his gratias agit.

VERS. 6. — *Sicut,* etc. Id est, ita pure et vere, sicut per me et alios venit in universum mundum, et adhuc manet in eo, quasi dicat: Non minus vobis factum est, quam in aliis ecclesiis. Cum sit in mundo Evangelium, fructificat ibi per bona opera, et crescit augmento scientiæ, et numero fidelium. Non per hoc ii plus habent quam vos, sed ita hoc facit Deus, sicut est in vobis, et ideo nil debetis superaddere.

VERS. 7. — *Pro vobis,* etc. Quorum salutem desiderans, cæpit Archippum adjuvare.

VERS. 8. — *In Spiritu.* Quia pro spiritualibus, non pro carnalibus diligitis.

VERS. 9. — *Impleamini in omni.* Magnum est plene scire quid Deus velit, in omnibus rebus activæ vitæ et contemplativæ.

VERS. 10. — *In scientia.* Ut non ignorent fidei suæ speciem, id est rem speratam, unde firmi erunt.

VERS. 11. — *In omni virtute.* Vos dico confortati a Deo in omni virtute, castitate scilicet et cæteris. Quod bene potest ille qui est claritas Patris, id est Filius. Vel secundum quod claram cognitionem vobis dedit.

VERS. 12. — *Gratias agentes.* Jam incipit dicere quod lex non prodest, sed nocet, et Christus ad omnia bona sufficit: quod inde potest sciri, cum ipse et alii apostoli (qui in legalibus fuerant) eis dimissis ad Christum confugerunt: Quasi dicat: Pro vobis oramus nos, gratias agentes Deo, ideo quia nos dignos facit, quod nunquam lex potuit.

A *Dignos nos fecit.* Non in lege, sed in lumine, id est per Deum qui est lumen de lumine, cujus gratia illuminamur. Vel in lumine, id est in clara cognitione, a quo devians cadit in tenebras. *Sortis.* Voluntas Dei, in humano genere sors est apud quem non est iniquitas, sed omnia facit per justitiam, etsi occultam.

VERS. 13. — *Eripuit nos de potestate.* Id est de inferno, in quo tenebamur a diabolo: tam ex proprio quam ex delicto Adæ. *Et transtulit,* etc. Quando attollens nos de imo tartari, induxit in cælum cum unico Filio suo. Jam enim credentes, qui fixa mente devoti sunt, exeuntes de sæculo duce dexteræ Patris angelo inducuntur in cælum. *Regnum Filii.* De quo ipse dicit: *Regnum meum non est de hoc mundo;* non ait: Non est hic, sed, *non est hinc,* quia peregrinatur quidem in mundo, sed non est de mundo. Regno enim suo dicit, *De mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo.* Erant de mundo, quando ad mundi principem pertinebant.

VERS. 14. — *Redemptionem.* Destructa potestate diaboli facultas libertatis nobis data est fuso illius sanguine, qui nullum habuit peccatum. Ut quia diabolus illos merito tenebat, quos peccati reos conditione mortis obstrinxit, hos per eum merito dimitteret, quem nullius peccati reum immerito pœna mortis affecit.

VERS. 15. — *Qui est imago.* Aliter imago regis est in nummo, aliter in filio. Nos sumus nummus, in quibus imago Dei Christus Filius. Nulla imago Dei debet coli, nisi illa quæ, hoc est quod ipse, nec ipsa pro illo, sed cum illo.

VERS. 18. — *Caput corporis Ecclesiæ.* Quia ita se habet ad Ecclesiam, sicut caput ad corpus. Et cum Ecclesia ab Abel cœpit, quomodo caput eorum? Bene, quia est principium Ecclesiæ, id est fundator. *Qui est principium.* Ecclesiæ secundum divinitatem, id est fundator Ecclesiæ, quia omnes justos, qui ab Abel usque ad ultimum justum generantur virtute divinitatis et misericordiæ suæ dono illuminavit. Secundum humanitatem etiam potest dici principium Ecclesiæ, quia super fidem humanitatis ejus fundata est. Et bene ipse est caput et principium, et rector, et fundator, quia ipse est primogenitus, etc. **D** *Primogenitus,* etc. Sicut natus est ante omnia de Deo, ut omnia crearet, sic homo primus resurgit, ut restauret, ut semper sit primus et princeps.

VERS. 19. — *Plenitudinem.* Quia omnia potest ex se; unde: *Sicut Pater habet vitam in se, sic et Filius qui suscitavit et vivificavit quos vult,* sic ostenditur perfectus Deus esse.

VERS. 20. — *Per eum reconciliare.* Deo placuit per eum reconciliare, et ipse pacificavit non gratis, sed per sanguinem cœlestia et terrestria, unde patet

existit: unde ergo accepit diabolus exterioris potestatem Dominica carnis occurrente, fide interior que nos tenebat potestas ejus occisa est.

Vers. 17. — *Quæ sunt umbra, etc.* Tunc fuerunt hujusmodi præcepta, quæ non servare peccatum erat, nunc testimonia et confirmatio veritatis. Ego Scriptura quæ tunc fuit exactrix operum significatio, nunc testis est verum significatarum: et quæ tunc observabatur ad præventionem, nunc recitatur ad confirmationem. *Corpus autem.* Id est, veritas hujus umbra, est: *Christi*, id est, ad Christi personam. Vel illa omnia sunt corpus Christi, id est significant corpus Christi, vel quod sumpsit de virgine, vel quod est Ecclesia.

Vers. 18. — *Volens.* Id est, amans ea quæ non vidit. Vel, volens scilicet suadere quæ non vidit, scilicet legis ceremonias quarum rationem ignorat. *Inflatum.* Non aliud intelligit inflatus quam sensualitas capiti ad superbia in inflatum habet.

Vers. 19. — *Constructum, etc.* In unum per conjunctionem, quia idem credunt, et eadem operantur. *Et ab ministrantibus in subserviendõ.* Per necius. Id est per charitatem, sine qua membra non cohererent, nec invicem servant, nec vivunt. *In augmentum Dei.* Augerit Deus relictibus, sicut comminuitur desertibus.

Vers. 20. — *Si ergo mortui.* Hactenus monstrantes ne seducerentur, nunc eos aggreditur, qui fuit aliqua de lege servabant, quasi dicat: Vos videlicet ne seducimini, sed vos alii dicitis quare legem servatis? Elementis dicitur creaturas hujus mundi.

Si, inquit, cum fidem Christi accepistis, estis separati a peccato, et ab elementis mundi, id est ab abstinentiis, et ab omni superstitione creaturarum mundi. Quid adhuc, etc. Potest accipi cum *Charitate* ac *sicut* *Christus*.

Vers. 22. — *Quæ omnia ipso usu, etc.* Si quis vitur eis iudicio suo, ut ab his abstineat, non duntaxat credens in deo justificari, sed etiam in morte postea die jam existentia *servandum præcepta et doctrinam nominum, etc.*, non Deo postquam contritus esset, jam non hæc Deo præcipit, sed Pharisæi et auctoritate hæc præcipiunt, et rationibus docent.

Vers. 23. — *in humilitate, etc.* Non intelligitur hic illa humilitas quæ est virgus, sed sicut ex Græco intelligitur, ea quæ mens, sentit humilia, h) est pulia et terrena, id est dejectione anime, et sunt. *Non ad persequendum corpora.* Quia in illis observantia multas labor est, quæ est inanis, et non sunt. *In honore Dei, cuius consilium, iratum, dicitur, neq; sanctorum, quorum fides destruitur, et non sunt.* *Ad sacrificiaque carnia, quia pulia, subtrahunt.* *In superstitione, etc.* Simplicata est religio, ut videantur vera, quæ falsa sunt, quæ mentes in terra humiliat, ne erigantur ad superbia; et obest corpori, cuius caput Christus: non in honore quia truncati capite Christo, expletis sensum, carnis. Sagina enim carnalis est, sensus, tra-

ditio humana, quia hoc dicit, sufficere quod carnia tradit prudentia.

CAPUT III.

Vers. 1. — *Quæ sursum sunt.* Non loco, sed merito excellentiæ.

Vers. 2. — *Quæ sursum.* Spiritualia, quæ significabantur per carnales observantias, hæc tunc gloria æterna et quæ ad eam ducunt.

Vers. 3. — *Vita vestra abscondita.* Hoc est, tempus vestrum nondum advenit, quia nondum venit ætas, id est Christi adventus, ubi discernentur arbores fructuose a sterilibus; sed tempus terrenam amantium semper est paratum. *Cum autem Christus apparuerit, hoc est tempus nostrum!*

Vers. 5. — *Mortificate, etc.* Post rationes de plenitudine Christi, generalis exhortatio ad omnes de moribus subditur, ne ad priorem consuetudinem redeant. *Membra vestra.* Id est partes veteris hominis, vel membrorum concupiscentias. *Fornicationem, etc.* Describit delicta quæ membra appellat, ut post acceptam veritatis rationem bonæ vitæ operam darent. Multum obest scilicet rationem veri, et non eam factis exsequi. *Qui enim scie voluntatem Domini, ei non facit, plagis vapulatione multis (Luc. xi).* *Et aversam.* Sub uno nomine duo pessima prohibet, idolatriam et aversam, quæ non est dispar illa, quia radix omnium malorum, et penes unum expletur opere: quia sicut idolatriam cum Deo conferre nititur gloriam, ne solus nomen deitatis habeat, ita aversa in Deo res se extendit, ut solus usurpet quæ Deus omnibus fecit: utraque Deo inimica, quia negant Deo quæ ejus sunt.

Vers. 7. — *In quibus et vos ambulatis.* Hoc memorat ut se evasisse gaudeant, et de cetero caveant.

Vers. 8. — *Nunc autem.* Supra vetuit graviora, nunc minora, ne hæc putentur non periculosa. Sicut qui non habent consuetudinem christiatis, qui aliquando inebriantur, sicut etiam sunt qui non habent consuetudinem mentiendo, et tamen aliquando mentiuntur, et in aliis sit. Prohibet ergo aliquando mentiri, et præcipue assidue mentiri, quod est

Vers. 10. — *Quæ reprobatur.* Renovatio mentis dicitur secundum Deum, ut in epistola ad Ephesios legitur, et secundum imaginem Dei, ut hic legitur. Sed ideo secundum Deum de se non mutamur, creaturam

Vers. 14. — *Charitatem.* Ipsa est enim caritas, amor, videlicet quæ supereminet rationem, et omnibus præceptis hæc est vestigia Domini, in consuetudine operum, in consuetudine, non aliquando dicitur, quæ ad unum pervenit, quæ caritas in usum omnes colligit.

Vers. 15. — *Pax.* Hæc est necessaria ad unitatem corporis, quam ipsa fecit. *Pax Dei.* Potest pax dici quæ non habet, quæ caritas in caritas, vero semper secum habet pacem.

Vers. 16. — *Deos et homines.* Hoc dicit, ut de quibus fiat illis qui nesciunt, et communitio illis qui sciunt.

VERS. 17. — *Omne quodcumque.* Quia præcepit supra Deum laudari in corde, nunc et in verbis et in factis nomen Dei laudari, et exaltari hortatur: ut sic verba nostra et opera careant reprehensione, ut magnificetur Dominus, cujus magisterio invituperabiles sunt discipuli. *Omnia.* Non solum quæ facitis in verbo vel opere, sed omnia, etiam cogitationes, et si qua sunt alia. Vel quidquid facitis, facite omne, id est perfectum, Deo attribuendo, et hoc est, facientes in nomine. *Gratias agentes.* Tunc vere agimus gratias Deo per Christum, si modum præceptorum ejus custodiamus.

VERS. 21. — *Patres.* Modestos præcipit patres esse filiis, ne coarctati ab illis, delinquant in illos, et Deum offendant. Ira enim inconsiderata res est, ita ut aliquando nec sibi parcat qui irascitur.

VERS. 23. — *Ex animo operamini sicut Domino.* Eam Deus innocentiam probat, qua homo non metu pœnæ sit innocens, sed amore justitiæ: nam qui timore non peccat, quamvis non noceat aliis, sibi tamen plurimum nocet. Simulata æquitas non est

æquitas, sed duplicatum peccatum. In quo est iniquitas et simulatio.

CAPUT IV.

VERS. 3. — *Ostium.* Id est os meum faciat apertum: quod ad hoc datum est, ut inde prodeat verbum. Apertum est, quando multa et magna dicit.

VERS. 5. — *Tempus redimentes.* Id est opportunitatem prædicandi eis, aliquibus modis, præparantes.

VERS. 8. — *Ut cognoscat quæ circa vos sunt et consoletur corda vestra,* etc. Magis cavet qui se videt cognosci, quam qui se videt ignorari.

VERS. 10. — *Accepistis,* quod rediit ad me, et ideo si venerit.

VERS. 16. — *Facite ut et in,* etc. Ex hoc loco intelligimus, quod generales sunt instructiones Apostoli, et ad omnium hominum profectum scriptæ sunt epistolæ.

VERS. 18. — *Memores estote,* etc. Antequam salutationem ponat, præmittit exhortationem dicens: *Memores,* etc.

EPISTOLA I AD THESSALONICENSES.

ARGUMENTUM.

Thessalonicenses sunt Macedones. Hi in Christo Jesu accepto verbo veritatis persisterunt in fide, etiam in persecutione civium suorum. Præterea, nec receperunt falsos apostolos, nec ea quæ a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat Apostolus, scribens eis ab Athenis, per Tichicum diaconem, et Onesimum acolythum.

CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. — *Silvanus et Timotheus.* Nominibus illorum præscribitur salutio, sed sensus et verba hujus epistolæ solius apostoli sunt.

VERS. 2. — *Gratia vobis et pax.* De more suo salutationem præmittit, qua præmissa de bonis eorum gratias agit, commemorans non solum fidem et opera, sed etiam conversionis modum et malorum sustinentiam.

VERS. 3. — *Ante Deum.* Inde ita certi ac si jam videatis, et ita eos animat.

VERS. 5. — *In Spiritu sancto.* Quia per me recepistis dona Spiritus, non parce, sed in plenitudine. *Quales fuerimus,* etc. Per hoc etiam quod nos passi sumus in exemplum vobis, patet quod Deus vos dilexit et elegit.

CAPUT II.

VERS. 1. — *Quia non.* Hoc de illo scitis, quia non fuit in prosperitate sæculari, quæ inanis, sed in multa sollicitudine pro adversis: et propterea habuimus fiduciam non in nobis qui fragiles, sed in Domino.

VERS. 2. — *In Philippis.* Pressuram quam hic commemorat, passus est propter spiritum pythonem, quem a puella ejecerat.

VERS. 3. — *Exhortatio.* Hic contra pseudoapostolos videtur incipere commemorans de Evangelii veritate, deinde sua inter nos prudenti conversatione. *In dolo.* Etiam veritas est in dolo quando non pro amore veritatis et utilitate auditorum prædicatur, sed ut gloria vel aliud lucrum acquiratur.

VERS. 4. — *Non quasi hominibus placentes.* Hoc nisi ipse operetur in nobis, vitare nequimus. Quas enim vires nocendi habeat humanæ gloriæ amor non sentit, nisi qui ei bellum indixerit: quia si cuiquam facile est laudem non cupere, dum negatur, difficile est tamen ea non delectari cum offertur.

VERS. 5. — *Neque.* In hoc tangit pseudoapostolos, qui se potius quam Dei doctrinam commendari volebant. Apostolus autem, qui gloriam non ad præsens, sed in futuro quærebat, se humilem faciebat, ut Dei prædicatio exaltaretur. *In occasione.* Non dico in avaritiam, sed nec feci vel dixi, in quo esset occasio avaritiæ. Inde est. *Deus testis,* qui novit cor: hoc enim non ita patet hominibus.

VERS. 7. — *Possemus vobis,* etc. Intantum gravat pseudoapostolorum causam ut se abnuere dicat, cum liceret illi subsidia requirere ad comprimendum illos quibus nec facultas erat, nec pudor poscendi. Apostolicæ autem potestatis debitum vocat *onus,* propter pseudoapostolos, qui illud indebite usurpantes importune a plebibus exigebant. *Filios suos.* Alienos filios quandoque nutrit mulier pro mercede, non ex amore proprios vero, ex dilectione.